

Efektivnost českého daňového systému

Leoš VÍTEK – Jan PAVEL – Karel PŮBAL: Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze
(vitek@fm.vse.cz), (pavel@fm.vse.cz), (pubal@fm.vse.cz)

Práce analyzuje efektivnost českého daňového systému z pohledu administrativních a vyvolaných nákladů daňového systému – její součástí není problematika měření nadměrných daňových břemen.

Identifikace a metodologie měření administrativních nákladů pro podmínky českého daňového systému jsou součástí první části práce. Následují otázky spojené s vymezením vyvolaných nákladů zdanění – zejména diskuze spojená s určením různých druhů vyvolaných nákladů a užitků daňového systému a jejich propojení s administrativními náklady daní. Zabudování konceptu vyvolaných (a případně i administrativních) nákladů a užitků daňového systému umožňuje měřit tzv. celkové společenské náklady zdanění.

Další část práce je věnována měření administrativních nákladů v podmínkách ČR. Na základě detailních údajů o rozložení pracovních agend a pomocí expertních odhadů je proveden výpočet administrativních nákladů pro skupiny daní spravovaných různými vládními agenturami i pro jednotlivé daně spravované územními finančními orgány. Administrativní náklady celého českého daňového systému (ÚFO, celní orgány, ČSSZ a zdravotní pojišťovny) byly ve sledovaném roce vyčísleny na 1,53 % celkových daňových výnosů. Nejvyšší administrativní náklady spojené s výběrem daní vznikají u ÚFO – 3,47 % z daňových výnosů spravovaných těmito úřady, nejnižší pak u ČSSZ – 0,43 % z výnosů pojistného na sociální zabezpečení. Administrativní náklady zdravotních pojišťoven se pohybují kolem 0,9 % výnosu pojistného a náklady celních orgánů na výběr cel, DPH a selektivních spotřebních daní činí zhruba 1,5 % jejich výnosu.

Získané údaje umožňují odhadnout, že administrativní náklady u daní spravovaných ÚFO v intervalu 0–2 % se týkají selektivních spotřebních daní, DPPO, DPH a DPFO, náklady v intervalu 3–5 % jsou pravděpodobně spojeny s výběrem daně z převodu nemovitostí, náklady vlády na výběr daně silniční se pohybují mezi 6–10 % výnosu a pro daň z nemovitostí, daň darovací a dědickou a místní poplatky u menších měst jsou náklady spojené s výběrem vyšší než 15 %.

V poslední části analýzy na vzorku 31 osob odhadujeme velikost vyvolaných nákladů pro jednotlivé české daně. Analýza ukázala, že nejefektivnější je z hlediska výše vyvolaných daňových nákladů překvapivě daň z přidané hodnoty – ve většině literatury zaměřené na daňovou politiku je tato daň chápána jako daň s vysokými nároky na daňové poplatníky. Rovněž silniční daň a daň z příjmů právnických osob se jeví z hlediska vyvolaných nákladů relativně efektivní. Vysoce nákladná je daň z příjmů fyzických osob, které podávají daňová přiznání samy. Nejvyšší vyvolané náklady jsou spojeny s daní z nemovitostí. Dosažené absolutní hodnoty vyvolaných nákladů jsou obtížně srovnatelné s údaji obdobných zahraničních studií – důvodem je zejména vztahení získaných údajů k průměrné výši odváděné daně na jednoho daňového poplatníka pro příslušnou daň v ČR.

LITERATURA

- COLLARD, D. – GODWIN, M. (1999): Compliance Costs for Employers: UK PAYE and National Insurance 1995–1996. *Fiscal Studies*, vol. 20, December 1999, no. 4, pp. 423–449.
- KUBÁTOVÁ, K. – VÍTEK, L. (1997): *Daňová politika – teorie a praxe*. Praha, Codex Bohemie, 1997.
- NAM, T. – EVANS, CH. – WALPOLE, M. (2000): Tax Compliance Costs: Research Methodology and Empirical Evidence from Australia. *National Tax Journal* (Washington), no. June/2000.
- NEMEC, J. – WRIHGT, G. (1997): *Public Finance – Theory and Practice in the Central European Transition*. Bratislava, NISPA, 1997.
- OCHRANA, F. (2001): *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Praha, Management press, 2001.
- SANDFORD, C. (1995): *Tax Compliance Costs – Measurement and Policy*. Bath, Fiscal Publications in association with The Institute for Fiscal Studies, 1995.
- SANDFORD, C. – GODWIN, M. – HARDWICK, P. (1989): *Administrative and Compliance Costs of Taxation*. Bath, Fiscal Publications, 1989.
- SLEMROD, J. – BLUMENTHAL, M. (1996): The Income Tax Compliance Cost Of Big Business. *Public Finance Quarterly*, October/96.
- SLEMROD, J. – SORUM, N. (1984): The Compliance Cost of US Individual Income Tax System. *National Tax Journal*, 1984, no. 4.
- VAILLANCOURT, F. (1987): The Compliance Cost of Taxes on Business and Individuals: A Review of the Evidence. *Public Finance*, vol. 42, 1987, no. 3.
- VANČUROVÁ, A. a kol. (2002): *Daňový systém ČR*. Praha, Vox, 2002.
- VÍTEK, L. – VANČUROVÁ, A. (1998): Daňové reformy ve střední a východní Evropě. *Finance a úvěr*, 1998, č. 2.
- VÍTKOVÁ, J. (2002): *Administrativní a vyvolané daňové náklady*. (Doktorská práce.) Praha, VŠE, 2002.

SUMMARY

JEL Classification: H21

Keywords: tax policy – tax effectiveness – taxes – administrative costs – compliance costs

The Effectiveness of the Czech Tax System

Leoš VÍTEK – Jan PAVEL – Karel PŮBAL: Faculty of Management, University of Economics, Prague
(vitek@fm.vse.cz), (pavel@fm.vse.cz), (pubal@fm.vse.cz)

The first part of the paper discusses various methodologies for measuring the administrative costs (AC) and compliance costs (CC) of taxation. Next, we analyze the overall AC of the Czech tax system. The results show that, overall, the AC of the Czech tax system are approximately 1.5% of the total tax revenue (the AC of the tax authority are 3.5% of their tax revenue, the AC of the customs and excise authority are 1.5%, and the AC of the social security administration are 0.5%). The preliminary results of CC measurement show that the most effective Czech taxes are value-added taxes, corporate income tax, and the road tax. Relatively higher administrative costs were observed with personal income tax and real estate tax.